

Uhitili su ga kao srednjoškolca i otpremili na Goli otok u trajanju od 5 godina

GOTOVO SE NIŠTA NIJE PROMIJENILO

Nastavili su ga proganjati, ali se ipak snašao u životu

► Razgovarao: **Marin Jurković**

Dugogodišnji politički uznik, književnik i novinar Andrija Vučemil hrvao se s vremenom u kojem je živio. Kako je to izgledalo, saznajte iz razgovora koji donosimo u našem glasilu.

Iz Vašeg je životopisa vidljivo da ste predmetom zanimanja jugoslavenskoga represivnoga sustava postali još koncem olovnih pedesetih godina prošloga stoljeća kao polaznik Gimnazije u Imotskom. O čemu je zapravo bila riječ?

Teško je vratiti se u ono vrijeme. Prošla su desetljeća, doživjesmo i Hrvatsku kao samostalnu državu, ali opet u sklopu neke zajednice s kojom nisam baš zadovoljan ni oduševljen.

Imotska Gimnazija bila je hrvatska i pokušalo se živjeti na svoj način unatoč jugokomunističkom režimu. Profesori su bili dobri, a osobito mi je ostao u sjećanju prof. Baričić koji je predavao matematiku i fiziku i učio nas izvornom hrvatskom jeziku. Hvala mu. Udba je sve pratila i radila to što je radila – progonila i uhićivala.

Tko je zajedno s Vama bio u toj skupini imotskih gimnazijalaca osumnjičenih, a poslije i optuženih za tzv. kontrarevolucionarno djelovanje?

Na ovo je pitanje teško odgovoriti. Bilo nas je dosta. Neku su umrli, a spomenut ću samo trojicu: Juru Knezovića, Željka Crnogorca i Dinke Jonjića. Hvala im na prijateljstvu, a Juri pokoj vječni.

Neki od Vaših kolega tada su iz Imotskoga prešli na Široki Brijeg, gdje su nastavili pohađati gimnaziju. Iz šturih informacija može se zaključiti kako ih je represivni sustav nastavio »obrađivati«. Recite nam nešto o tom razdoblju.

Nema se ništa novo reći o tom represivnom vremenu i sustavu. Nije bilo lako, ali izdržali smo i nismo poklekli.

Jeste li se u tom vremenu susretali s pričom o pobijenim hercegovačkim franjevcima i kakva je traga to u Vama ostavilo? Koje ste pojedinosti o njima čuli?

O tome smo znali, ali se nije smjelo javno govoriti. Ako se govorilo, govorilo se šaptom i u strahu da nas tko ne čuje. U večernjim se molitvama za njih molio Očenaš.

Zbog svega rečenoga osuđeni ste na višegodišnju robiju. Što je stajalo u presudi i je li suđenje bilo korektno?

Osuđen sam kao jedan od organizatora Hrvatske revolucionarne mla-

deži na osam godina robije, a još nisam imao ni punih dvadeset godina života. Ne razumijem što Vam znači u ono vrijeme korektno suđenje. Sudilo se po nalogu Partije i CK.

Iz današnje perspektive gledano, kako ocjenjujete sve što Vam je jugoslavenski represivni sustav, koji je nadzirao SKJ, tada stavljao na teret?

Opet ne razumijem pitanje i što je to današnja perspektiva kad se u sustavu politike i policije nije gotovo ništa promijenilo.

Usljedilo je iskustvo robijanja na Golom otoku. Koliko je to trajalo i kako biste danas opisali ono što ste tamo proživjeli?

Goli otok je priča za sebe i nemam vremena ni prostora o tome razglabati. Hrvat sam koji je najviše u jednom »cugu« odrobijao, punih pet godina na Golom. Bilo je kako je bilo – jezivih, ali i lijepih trenutaka.

Izišavši na slobodu, u ona ste olovna jugoslavenska vremena s fra Ferdom Vlašićem, također političkim uznikom, pokrenuli u Duvnu, danas Tomislavgradu, *Naša ognjišta*, poznati vjerski časopis. Približite nam malo taj pothvat.

Pokojni fra Ferdo i *Naša ognjišta* priča su za sebe. Ferdo je jedan i neponovljiv, a *Naša ognjišta* bila su u ono doba svjetlo u tami i ponosan sam na to. U to doba moje se ime nije smjelo javno spominjati pa sam ponešto objavio pod pseudonimom Bogumil Ljubuša. *Ognjišta* su odigrala veliku pozitivnu ulogu u našem kraju i trebalo bi o tome malo više govoriti i pisati.

Unatoč tomu što ste prvo književno djelo objavili 1969., do 1990. i demokratskih promjena niste uopće nazočili u javnom književnom životu. Mnogima je i danas teško shvatljivo da je netko zabranjen u javnosti. Kako biste to pojasnili?

Nakon tamnice nastoji se baviti književnim radom, što mu tek s Domovinskim ratom postaje u potpunosti moguće. Zajedno s fra Ferdom Vlašićem, također političkim uhićenikom, pokreće list *Naša ognjišta*.

Nisam sudjelovao u javnom književnom životu, ali sam pod pseudonimom Ante Majin radio u Pionirskom kazalištu i ostvario više od dvadeset premijera, dramskih predstava za djecu i režirao poznati mjuzikl *Volim te* s Kušecom i Dobričkom.

Nijedan dan bez crte, stara rimska uzrečica, bila mi je stalno na umu i toga sam se držao. Pisao sam i sad imam više od trideset objavljenih knjiga.

Bivši ste politički uznik i osoba koja je dugi niz godina živjela bez temeljnih građanskih prava. Ocijenite kratko status političkih uznika u državi Hrvatskoj, a i u Herceg Bosni, BiH, ako Vam je poznato?

Gotovo da se ništa nije promijenilo u odnosu države i uznika, osim što je Hrvatska robijašima isplatila nešto odštete, meni tek trećinu, ali nisam ništa tražio od njih niti ću. Pojma nemam što se zbiva u čudnoj zemlji

BiH, mojoj prvoj domovini. Žao mi je, ali ne bih sada to komentirao.

Za Vas se može kazati da ste žrtva jednog totalitarnog sustava. Međutim, u hrvatskoj je javnosti nametnut ideološki diskurs kako sve žrtve nisu iste. Vrijeđa li Vas to?

Rekoh maloprije da se u Hrvatskoj što se tiče odnosa nije bitno ništa promijenilo. Udbaši i njihovi sinovi i danas drže sve konce u rukama. Naravno da me vrijeđa. Jugokomunistički su zločini manji zločini i to je strahotno i s tim stvarima nije lako živjeti.

U javnom prostoru danas se vode rasprave o potrebi suočavanja s prošlošću i jasnom osudom jugoslavenskog komunističkog sustava. Kako gledate na to?

Sve zločinačke sustave bilo kojeg predznaka treba istražiti i istinu iznijeti na vidjelo pa makar to bilo teško izvedivo. Zlo se mora otkriti i osuditi, a osobito jugoslavenske komunističke zločine koji su strahotniji jer su izvršeni u mirno vrijeme za razliku od onih u ratu. Mirnodopski su zločini prikrivani i prešućeni. Istinu treba iznijeti na vidjelo pa ma kako bolna bila. S njom se moramo suočiti da bismo mogli mirno koračati u novo sutra. ✍

Današnji ostatci jednog dijela zgrada na Golom otoku

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesna« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subrača«, K., 2 (19),
Široki Brijeg, lipanj – prosinac, 2017.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14
88220 Široki Brijeg

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Stare brojeve, osim ovoga posljednjeg, možete u pdf obliku preuzeti sa stranica portala pobijeni.info u poglavlju Izdavaštvo.

Cijena pojedinog primjerka:
3 KM; 12 KN; 3,75 EUR; 4,25 CHF;
6,50 USD; 6,50 CAD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM; RH 33 KN; EU 7,5 EUR;
CH 8,50 CHF; SAD 13 USD; Canada 13 CAD

Slanje pretplate, dobrovoljnih priloga... (s naznakom za Vicepostulaturu i nakanu):

a) poštanskom uputnicom
b) UniCredit Bank d.d. Mostar, poslovna Ljubuški:
žiro-račun (BiH): 3381602276649744
devizni račun (inozemstvo):
IBAN: BA393381604876650839
SWIFT: UNCRBA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Zanimljivo je ovo stanje u hrvatsko-me društvu s obiju strana granice. Ne mislim na trenutna politička kretanja, nego na naše suočavanje s prošlošću. Godinama nam tupe da bismo to trebali učiniti, no kada to učinimo, onda nas napadaju kako šutimo o svojim zločinima. Neshvatljivo! Ponajprije, čiji smo to mi pa bismo se trebali ispričavati za zločine te naše skupine? A riječ je zapravo samo o zločinima jugokomunista s jedne strane i zločina svih ostalih s druge strane. Dotični su vladali punih 45 godina te su nesmiljeno skrivali svoje, a otkrivali stvarne ili nestvarne zločine onih drugih. Međutim, naši petokolonaši nikako to ne žele uvidjeti. Drago im, zbog isplativosti, biti u tuđoj službi i to ti je to.

Mi, pak, krenimo drugim smjerom. Kao primjer tomu može nam poslužiti Jan Mikrut, profesor crkvene povijesti na Gregorijani. Odlučio je suočiti se s prošlošću pa je počeo istraživati mučeništvo kršćana u srednjoistočnoj Europi i SSSR-u pod komunističkim režimom. I počele su izlaziti ne knjižice, nego tomovi knjiga, toliko je toga bilo. Na predavanju u Rimu, uz crkvene velikodostojnike i pripadnike, bili su i diplomatski predstavnici raznih država. Treba li neka jasnija poruka?

Godinama se biskup Bogović bori da se stvarno suočimo s tom prošlošću. Zacijelo mu je životno djelo Crkva hrvatskih mučenika na Udbini, ali nipošto manje važno nije ni Komisija HBK i BK BiH za hrvatski martirologij. Hrvatske

države s obiju strana granice nisu smogle dovoljno hrabrosti suočiti se s prošlošću pa je on to morao potaknuti barem u okrilju Crkve. Između ostaloga, spomenuta Komisija popisuje pobijene katolike tijekom jugokomunističke strahovlade i među njima traži kandidate za mučeništvo. Molimo Boga da u tom što bolje uspije. Istodobno biskup Bogović nastoji pokrenuti izgradnju tzv. Svehrvatskoga groba. Još to nije uspio, ali nije do njega, do države je. U okolici Crkve hrvatskih mučenika na Udbini izgradilo bi se mjesto gdje bi se pokapali posmrtni ostatci svih onih za koje znamo da pripadaju našem narodu, ali ne znamo tko su. Zar to naši petokolonaši ne mogu pozdraviti barem kao humano djelo, a da o onom vjerskom ne govorimo? Trebali bi, no kako to izgleda u stvarnosti, mogu vidjeti na primjeru Groblja mira na Bilima.

Svjesni pojedinci i nadalje pomažu Vicepostulaturi otkrivati pravu istinu o pobijenim hercegovačkim franjevcima. Tako je mladi nadareni povjesničar Hrvoje Mandić otkrio da su fra Leo Petrović i skupina franjevaca u Mostaru pomagali svima onima koji su bili proganjeni. Nisu gledali ni na vjeru ni na naciju, važno je samo bilo pomoći čovjeku u nevolji. Jugokomunisti su sve to krili kao zmija noge, a dotične su uglavnom prije toga skratili za glavu. Naravno da ćemo učiniti sve da se konačno raspetlja istina o toj našoj prošlosti.

U spomenutu duhu neka vam je

mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Povijesne okolnosti	51
Istraživanja	17	Suočavanje s prošlošću	53
Pobijeni	27	Razgovor	56
Nagradni natječaj	39	Iz Vicepostulature	58
Podsjetnik	44		